

W tym numerze:

- ⇒ ZREGIONALIZOWANY SPS WYWIERA NAJWIĘKSZY WPŁYW NA RYNEK ZIEMI
- ⇒ W 2008 R. DOCHODY GOSPODARSTW ROLNYCH W UE SPADAJĄ O 3,5%

ZREGIONALIZOWANY SPS WYWIERA NAJWIĘKSZY WPŁYW NA RYNEK ZIEMI

Według nowego raportu System Płatności Jednolitych (*Single Payment Scheme - SPS*) miał największy wpływ na wartość dzierżawionych gruntów w tych państwach członkowskich UE, które zmierzają w kierunku regionalnego modelu dystrybucji. W raporcie odnotowano, że przejście z subsydiów dla gospodarstw rolnych związanych z produkcją rolą (*coupled*) na SPS nie miało większego wpływu na rynek ziemi w UE. Badanie przeprowadzone na zlecenie Komisji Europejskiej przez *Centre for European Policy Studies* (Centrum Studiów nad Polityką Europejską) na temat funkcjonowania rynku ziemi w WE koncentrowało się na oddziaływaniu reform WPR na dzierżawę i sprzedaż gruntów. Ustalenia zostaną uważnie przeanalizowane w świetle obecnych możliwości dalszego przejścia na zregionalizowany system płatności pomocowych, oferowanych państwom członkowskimi w wyniku przeglądu *Health-check*.

Rozdmuchane ceny dzierżawy gruntów

Istotnym ustaleniem było to, że SPS w znacznie większym stopniu oddziaływał na rynek dzierżawy gruntów aniżeli na ich sprzedaż, a w państwach członkowskich i regionach zmierzających w kierunku regionalnego modelu płatności niezwiązanych z produkcją rolą (*decoupled payments*) uzyskiwano wyższą premię na rynku gruntów rolnych. W raporcie odnotowano, że „średnio wpływ SPS na rynek ziemi wydaje się niewielki i nie doprowadził do niższej kapitalizacji niż polityka płatności związanych z produkcją rolą (*coupled*)”. Żaden z krajów analizowanych w raporcie nie wprowadził czysto regionalnego modelu SPS, obejmującego znormalizowane dopłaty na hektar użytków rolnych w przeciwieństwie do indywidualnie obliczonych płatności na rolnika w odniesieniu do historycznego poziomu produkcji. Jednakże kilka krajów, w tym Anglia w Zjednoczonym Królestwie oraz Niemcy, wybrały model „dynamicznej hybrydy” obejmujący stopniowe wprowadzanie płatności zregionalizowanych. Trendy cen gruntów w przypadku modelu historycznego i hybrydowego były odmienne.

Wyższa kapitalizacja

W krajach z hybrydowym modelem SPS wystąpiły wyższe wskaźniki kapitalizacji, przy niewielkich ilościach „gołej” ziemi. Raport wyjaśnia, że właściciele ziemscy odnoszą większe korzyści z modelu hybrydowego SPS ze względu na fakt, że liczba uprawnień do płatności otrzymywanych przez rolników jest równa całkowitemu kwalifikującemu się obszarowi w pierwszym roku stosowania SPS. Pozwoliło to właścicielom ziemskim nie zajmującym się uprawą roli na uzyskanie uprawnień do subsydiów UE albo w drodze unieważniania obecnych umów dzierżawnych i ubiegania się o swoje własne uprawnienia SPS, albo poprzez skorygowanie umów dzierżawnych celem zapewnienia, aby uprawnienia do otrzymania płatności zostały zwrócone właścicielowi ziemskiemu. Przyczyniło się to do zwiększenia wartości dzierżawionych gruntów na obszarach zmierzających w kierunku płatności regionalnych.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie i prawa
pokrewne do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Model historyczny

Nie dostrzeżono jednak takich samych skutków po wprowadzeniu historycznego modelu SPS. Zaobserwowano relatywnie niską liczbę uprawnień do otrzymywania płatności i większy udział uprawnień nieaktywnych w krajach stosujących model historyczny wraz z towarzyszącym handlem uprawnieniami historycznymi „prawdopodobnie wywołanym zmianą strukturalną” w czasie pomiędzy okresem referencyjnym (2000-2002) a wdrażaniem SPS w latach 2005-2007. Wartość nieaktywnych uprawnień jest na ogół niższa niż wartość aktywnych uprawnień, przy czym istnieją obawy, że ciężar administracyjny aktywowania subsydiów ograniczy wartość tych uprawnień, a w konsekwencji gruntów z nimi związanych.

Różnice w cenach

Oferując wstępne wnioski na temat skutków SPS i jego różnych modeli realizacji, w raporcie objaśniono również ogromne różnice w trendach cenowych ziemi w UE. Ceny gruntów wahają się od około 2 000 Euro/ha w niektórych regionach Szwecji do ponad 40 000 Euro/ha w niektórych regionach Holandii, co sugeruje, iż udzielanie tych samych subsydiów na ha użytków rolnych w WE będzie miało „całkowicie odmienny wpływ na ceny ziemi”. Tymczasem różnice w cenach dzierżawy gruntów w krajach o najniższych i najwyższych opłatach dzierżawnych wzrosły od lat 90., dochodząc do 700% w 2007 r. Ceny ewoluowały w sposób znacznie różniący się w poszczególnych państwach UE – ceny sprzedaży ziemi w Irlandii wzrosły o 250% od 1992 r., podczas gdy ceny w Grecji spadły o jedną czwartą w tym samym okresie. Podobne zróżnicowanie zaobserwowano w cenach dzierżawy gruntów w poszczególnych krajach.

Wiele czynników

Wykazano, iż wiele czynników wywiera wpływ na ceny gruntów, co utrudnia rozróżnienie skutków wdrażania SPS. Według raportu „ceny produktów rolnych i produktywność rolnictwa, rozbudowa infrastruktury oraz naciski ze strony urbanizacji wywierają istotny wpływ na rynek ziemi”. Tymczasem krajowe regulacje również mają wpływ na ceny oraz łatwość wymiany.

(Źródło: *Agra Europe Weekly* nr 2355 z 3 kwietnia 2009 r., *Regionalised SPS has impacted land markets most*)

W 2008 R. DOCHODY GOSPODARSTW ROLNYCH W UE SPADAJĄ O 3,5%

Według nowego raportu Eurostatu, urzędu statystycznego Komisji Europejskiej, w 2008 r. w rolnictwie doszło do 3,5% spadku dochodów w przeliczeniu na pracownika w porównaniu z rokiem ubiegłym. Ostry spadek nastąpił po 9,3% wzroście dochodów w rolnictwie w 2007 r. w stosunku do poprzedniego roku, co ilustruje duże wahania opłacalności produkcji rolnej, w miarę jak ceny żywności i koszty środków produkcji rolnej stawały się coraz bardziej zmienne. Podczas gdy wcześniejsze dane wskazywały na słaby dla rolników europejskich 2008 r., to informacje z bieżącego tygodnia sugerują, że w istocie spadek jest mniej gwałtowny niż wcześniej przypuszczano. We wstępnym raporcie Eurostatu z grudnia stwierdzono, że w 2008 r. dochody gospodarstw zmniejszyły się aż o 4,3% – liczba ta została obecnie uaktualniona o nowe dane z państw członkowskich. Eurostat przypisuje spadek dochodów na pracownika w rolnictwie 5,7% redukcji realnych (tzn. skorygowanych pod kątem inflacji) dochodów rolnych, zrównoważonych 2,3% spadkiem nakładów pracy w rolnictwie. Spadek realnych dochodów w rolnictwie jest konsekwencją sytuacji z roku charakteryzującego się olbrzymim wzrostem zbiorów w EU, co spowodowało spadek cen ze szczytowych wartości 2007 r. i początku 2008 r., przy jednoczesnym utrzymaniu się wysokich cen środków produkcji rolnej, takich jak nawozy. Dane za rok 2008

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie i prawa
pokrewne do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

wskazują na tendencję przeciwną do zaobserwowanej w ostatniej dekadzie, kiedy to według szacunków dochód realny w UE-27 na pracownika gospodarstwa rolnego zwiększył się średnio o 15,2% w okresie 2000-2008.

Spadające ceny, rosnące koszty

Według obliczeń Eurostatu wartość produkcji rolnej zwiększyła się realnie o 3,9% w ubiegłym roku, przy czym wzrost wyniósł 2,9% w przypadku produkcji roślinnej i 5,5% - produkcji zwierzęcej. Natomiast koszty środków produkcji rolnej wzrosły realnie o 10,3%, do czego w znacznej mierze przyczyniły się zmienne koszty energii. Wartość subsydiów WPR (Wspólnej Polityki Rolnej) pozostawała na stabilnym poziomie (w kategoriach realnych), podczas gdy amortyzacja środków trwałych gospodarstw rolnych wzrosła o 2,5%, co sprawiło, że pozostawało mniej gotówki dostępnej na pokrycie wyższych kosztów środków produkcji rolnej. Wydaje się, że szczególnie produkcja zbóż stała się ofiarą swych wysokich zbiorów – według raportu nastąpił 22,3% wzrost produkcji oraz 12% spadek cen konsumenta. Jednym ze środków produkcji rolnej, których cena wzrosła znacząco były pasze zwierzęce, pomimo że ceny zbóż – które są na ogół blisko z nimi powiązane – spadły drastycznie w drugiej połowie roku. W 2008 r. wielkość produkcji zwierzęcej utrzymywała się na stabilnym poziomie, a wyższe ceny producenta zwiększyły jej wartość o 5,6%, przyczyniając się do częściowego zrekompensowania rosnących kosztów pasz.

Ogromne różnice w poszczególnych państwach

Pod 3,5% spadkiem dochodów rolnych w UE kryją się ogromne różnice w wynikach odnotowanych w różnych państwach członkowskich (patrz tabela). Dochody z rolnictwa zwiększyły się o ponad 28% w porównaniu do 2007 r. w Bułgarii i Rumunii – krajach, które szczególnie mocno ucierpiały z powodu suszy w poprzednim roku – a ponadto sześć innych państw (Węgry, Zjednoczone Królestwo, Portugalia, Słowacja, Włochy i Republika Czeska) również odnotowało wzrost. Wstępne dane z ostatniego raportu Eurostatu sugerowały spadek dochodów rolnych w Republice Czeskiej. 16,5% wzrost dochodów gospodarstw rolnych w Zjednoczonym Królestwie – mocno skorygowany w górę w stosunku do 7,2% w ostatnim raporcie – był prawdopodobnie w znacznej mierze spowodowany silną deprecjacją funta brytyjskiego w drugiej połowie 2008 roku, która doprowadziła do wzrostu płatności przeliczanych z euro, w związku z czym ich wartość w funtach szterlingach jest obecnie znacznie większa.

Problemy z produkcją trzody chlewnej w Danii

Jednakże w dziesięciu państwach członkowskich dochody z rolnictwa zmalały, przy czym w dziesięciu z nich odnotowano dwucyfrowe spadki w ujęciu procentowym. Najbardziej dotknięte zostały Dania, Estonia i Belgia, gdzie zyski z działalności rolniczej na pracownika spadły o ponad 20% w porównaniu do ubiegłego roku. Duńskie źródła wyjaśniły, że za drastyczny spadek całkowitych dochodów z rolnictwa w Danii (prawie o jedną czwartą w stosunku do 2007 r.) w znacznej mierze odpowiadał duży udział produkcji świń w rolnictwie duńskim. Chów trzody chlewnej w Danii stanowi 32,5% produkcji rolnej w Danii (dane z 2006 r.). Pomimo wysokich cen wieprzowiny w 2008 r., koszt pasz zwierzęcych miał negatywny wpływ na sektor i ogólną opłacalność duńskiego sektora rolnego. Eurostat komentuje tę sytuację w następujący sposób: spadek wartości dochodów rolnych na pracownika niekoniecznie oznacza, że całkowite dochody gospodarstw rolnych zmalały w równym stopniu w 2008 r.; wiele gospodarstw korzystało ze różnicowanych źródeł dochodów, w tym aprecjacji nieruchomości, zasiłków socjalnych oraz przychodów z działalności pozarolniczej.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie i prawa
pokrewne do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Zmiana realnych dochodów rolnych na pracownika w 2008 r.

	Zmiana % 2008/2007	Wskaźniki w 2008 r. (2000=100)		Zmiana % 2008/2007	Wskaźniki w 2008 r. (2000=100)
UE27	-3,5	115,2	Niemcy	-6,6	129,6
Bułgaria	+28,9	124,4	Grecja	-8,0	80,1
Rumunia	+28,4	150,7	Irlandia	-8,7	93,4
Węgry	+18,6	207,2	Słowenia	-9,2	135,0
Zjednoczone Królestwo	+16,5	157,9	Francja	-10,3	98,2
Słowacja	+9,7	171,4	Holandia	-12,4	81,5
Portugalia	+3,7	108,9	Luksemburg	-12,5	89,7
Republika Czeska	+2,4	201,8	Malta	-13,0	89,2
Włochy	+1,7	81,1	Finlandia	-13,1	94,4
Szwecja	-1,3	135,3	Polska	-17,7	182,5
Cypr	-2,0	106,1	Łotwa	-19,4	280,2
Hiszpania	-2,5	94,0	Belgia	-22,6	80,1
Austria	-4,1	125,5	Estonia	-23,0	251,9
Litwa	-5,1	287,5	Dania	-24,7	81,6
UE15	-4,3	99,8	NPC12	+1,6	174,7

Źródło: Eurostat

(Źródło: Agra Europe Weekly nr 2355 z 3 kwietnia 2009 r., *EU farm income down by 3.5% in 2008*)

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie i prawa
pokrewne do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione